

Pesta 15/27 iuliu.

Va ești dominec'a. | Redact. : strad'a iernei nr. 1.

Nr. 27.

Anulu IX, — 1873.

Pretiuu pe anu 10 fl., pentru Roman'a 2 galbeni.

Premiulu femeiloru romane.

— Reportu despre concursulu primu. —

Pentru premiulu de optu galbeni, anunțiatu de noi din fondulu adunatu la acésta fôia, sub titlulu: „Premiulu femeiloru romane“, — precum s'a si publicatu — au concursu numai dôue novele: „Fét'a cea alba“, si „Unu amoru tardu.“

Numai dôue novele!

Dorere, cà si valôrea literaria a fostu in proportiune cu numerulu.

Comisiunea criticatôria compusa din trei insi, (Dd. Arone Densusianu, dr. I. Lapedatu si redactorulu acestei foi), cetindû aceste novele, a fostu silita a decide unanimu a nu se premiá nici un'a.

Dreptu argumentare pentru autorii cari au concursu, publicâmu aice recensiuinea dlui Arone Densusianu, care in cele mai multe privintie esprima si parerea celorlalți doi criticatori:

„Ceea ce este balad'a fatia cu eposulu, novel'a este fatia cu romanulu. Balad'a prinde asié dteëndu câte unu evenimentu, câte unu casu, câte unu momentu din campulu de lupta, câte unu fragmentu din viéti'a unui erou, unui banditu, câte o aventura d'amoru s. a. reale ori ficte, totu atâte, si trece repede in unu ritmu dulce, agitat, ferbinte, peste tôte pedecile, grabindu la finitu.

Asemenea novel'a. Ea prinde câte o situa-

tiune din viéti'a reala ori ficta, dar nici odâta fabulôsa — cà-ci o poveste nu-i nici odata novela. Novel'a perde in fati'a romanului prin scurtîmea si simplitatea ei; acésta perdere trebuie s'o recompenseze cetitoriloru prin picature spirituale, aromate, déca ne putemu esprimá astu-felu: prin situatiuni incordatôrie, iritatôrie, interesante, cum se dice in terminu devenitu vulgaru, sub care inse nu voimu a intielege nimicu vulgaru, — ecuvocu ori lascivu.

D'aici provine, cà naratiunea prin unu dialogu scurtu, viu, in care sè pice asié dteëndu cuventu pe cuventu, si sè se acopere deplinu, — trebuie sè grabésca la finitu la catastrofa. Dar catastrofa nu trebuie sè vina nici mai curendu decâtu o cere, nici mai tardû, decâtu pôte suferi curiositatea.

Unu esemplu dóra ne va justificá.

Inchipuiti-ve, cà incepe a se redicá *linu* unu velu, de sub care aparu gradatu formele unei statue din cele mai perfecte si atragatôrie. Toti ascépta cu nerabdare sè véda totulu. Déca velulu se va redicá pré incetu, curiositatea languediesce, paciinti'a se tempesce, se pôte chiar frange; déca se redica pré repede, curiositatea móre in nascere.

Misterulu pré usioru descoperitu si-perde farmeculu. Apoi cine nu scfe, cà farmeculu

operelor romaniere consiste in unu felu de misteriu, numitu intriga?

O regula, o teoria ori câtu de desvoltata si explicita incure pericolulu d'a remané iptunecata fara unu esemplu, care mai totu-de-una lumina totulu.

Esemplulu e mai la locu decâtu o duzina de teorie, mai vêtosu candu scimu, cà nu teoriele facu operele, ci din contra operele producu teoriele. Poetic'a lui Aristotele n'a produsu nici unu Homer, Iliad'a si Odissea inse au facutu poetic'a lui Aristotele.

Statu'a, de care vorbiamu mai susu, numai atunci va interesá, va atrage, candu frumseti'a partiloru va aprinde dorinti'a totului.

D'aici resulta, cà novel'a pe de trei ori mai multu decâtu romanulu, trebuie sè tinda a cuceri pe cetitoriu, totu-odata si prin limba si prin stilu.

Scapàri stilistice, cari in o epeia se potu considerá ca nesce flori de matacina in unu vastu campu de rose, cà-ci chiar si divinulu Homer inca dormitéza câte-odata: in o poesia lirica, in o balada potu contiené veninu mortaly, — totu astu-felu se permitu, ba se pré permitu scapàri stilistice si in romane, — pe candu in novela nu se potu de locu permite.

Luandu la mana aceste consideratiuni, sè trecemu la o scurta analiza a noveleloru ce ni stau inainte!

Mai antâiu „Fét'a cea alba.“

„Pe Anitia lui Nicóra o cere Nutiu lui Tóderu celu avutu, dar ea iubesce pe Gligutia celu saracu; se intelnesce cu elu la o móra pustía si se iau impreuna.“

Acest'a e sujetulu novelei.

Unu ce mai simplu si mai de tóte dfilele nu se póte cere.

Pentru ca autorulu sè póta versá farmeculu noutàtii peste acésta materia tocita, trebuiá sè dispuna de o distinsa maestría d'a tie-se firele intrigei.

Sè vedemu ce face autorulu?

Mosiu Nicóra nu se invoiesce, ca Anitia sè ieie pe saraculu Gligutia. Anitia si-ia refugiu la bab'a Ghitia, farmecatória renumita; se duce la ea, dar ce svatu va fi capetatu de la farmecátore, in novela nu se spune.

Gligutia si-puse in capu, cà elu trebuie sè se faca avutu, pentru cà atunci Nicóra i va dá pe Anitia. Elu si-facuse ide'a ficsa, cà trebuie sè afle bani la o móra pustía de langa satu. Se duce acolo in mai multe nopti, ca sè afle comór'a, si totu-de-una vede trecându o

fintia alba pe langa móra, care apoi dispare ca si candu ar intrá in pamentu. In fine in o nópte Gligutia venindu ér la móra si vedindu éra-si aceea fintia alba, se convinge, cà este Anitia. Se cunoscú imprumutatu, si pe candu se imbratiseza, sare si Mosiu-Nicóra nu scimu pe unde, adresandu-li unu obligatu: „Déca asié a voitu Dumnedieu, — eu nu voiu stricá.“

Aceste aru fi sè fía firele intrigei.

Dar pentru ce s'a dusu Anitia la farmecátore si inca renumita, fara ca sè-i póta dá vr'unu svatu? Pentru ce tóta acésta scena, — candu ea nu are nici o influintia in actiune, nici o legatura?

Ei! dar in novela, câte-va sire inainte de finitu, se vedu virite intre sîruri de autoru urmatóriele cuvinte: „Fét'a cea alba erá dara Anitia, si amblá in farmece cum i spusese bab'a Ghitia.“

Aceste cuvinte, traduse in adeveratulu loru intielesu, insemnéza atât'a, cà unu pictoru depinge pe cine-va, dar atâtu de reu, incâtu pentru ca sè-lu cunósca, trebuie sè scríe de desubtu numele.

Autorulu dice, cà Anitia ambla pe la mór'a pustía in farmece, — cum i spusese bab'a.

Cari au fostu acele farmece? nu se spune. Séu dóra vestmintele albe? Ar fi mai multu, decâtu ridicolu. Pentru ce a trebuitu sè se duca Anitia la mór'a pustía? De siguru ca sè intelnésca pe Gligutia.

Dar pentru ce acésta parada? Nu-lu puteá intelní Anitia cu multu mai usioru si cu multu mai aprópe, a casa, in siediatóre, la fantana, in gradina — ori chiar la siura? Pentru ce torturéza autorulu numai din capriciu pe bét'a Anitia, si nu o lasa sè se intelnésca mai curendu cu *foculu* ei cu Gligutia.

Gligutia ori si cum are mai multu dreptu a strengarí nóptea pe la móra, cà-ci elu amblá sermanulu dupa bani.

Ér bietulu mosiu-Nicóra si-perduse cum-petulu ca gain'a ambletulu. Elu se luase tîp-tilu pe urm'a Anitiei; dar elu in locu de a-si ciontá càile, calca totu in piciorulu ei, plinu de curiositate bietulu betranu, pana candu Gligutia i-o stringe in bratie dinaintea nasului, si elu apoi se mangaia cu: *asié a vrutu Dumnedieu!*

O! Dumnedieule! La multe mai esti tu de vina — pana si la intelnirile de pe la mori!

Novel'a termina prin unu incidentu din cele mai comice.

Anitia si candu se dusesse la farmecat'oria si de câte ori se perdea pe la móra, avea totu-de-una pe langa sine o matusia — pe semne gar-de-dama, mais rien moins que garde —, si eandu Gligutia pusesse man'a pe Anita, si Nicóra inca aruncá lui Dumnedieu in sinu acésta intemplare, matusi'a inca sare din o tufa — chiar vorbe autorului — dîcêndu: „Sè-ti crésca barb'a mare, Nicóra!“

Mai bine dîcea, sè-i crésca urechile!

In scurtu, novel'a din punctu de vedere alu espositiunii n'are nici o legatura. Persóneloru li lipsesce chiar logic'a si totului moral'a. Mai multu d'atât'a nici nu se póte.

In espositiune, ca si in tehnica, autorulu se vede unu incepetoriu rudimentariu. — Nu-i lipsesce inse óre-care desteritate in dialogu si timbrulu unui stilu poporalu

Limb'a, afara de câti-va idiotismi verdi, este câtu se póte de slaba: nu numai nealésa, si cu vorbe nóue scalambate, dar totu-odata si fórte negramaticala.

Sè mai vorbimu si despre „Unu amoru tardiu?“

In anulu 1508 Campeanu (care va sè ffa Michnea voda celu reu) se intelnescè cu Vladu, (care va sè ffa Vladu voda V. numitu Vladutia,) in Venetia. Vladu avea cu sine pe sorusa, frumós'a Aurelia, cum o numesce autorulu. Campeanu se inamóreza in Aurelia, o fura de la Vladu — pe care devenise jalusu, cà-ci luafiasse declarandu-i amorulu, si traiesce câtu-va timpu cu ea.

Intr'o dí Aurelia afla intre scrisorile lui Campeanu o epistola de amoru de la o principésa din Romania. Aurelia se face nevediuta. Campeanu se întórce in Roman'a si se cununa cu principés'a.

D'aici sare scen'a in Sibíiu. Campeanu, séu acum Michnea-voda celu reu petrece la Sibíiu cu o ostire de Romani ardeleni. Ací dà de Aurelia, care acum erá maritata dupa unu padurariu; flam'a amorului s'aprinde de nou in amendoi, si se intielegu ca fia-care sè de desparta: Michnea de principés'a, Aurelia de padurariu, si sè se ieie apoi amendoi.

Michnea se duce si se desparte. Vine ér la Sibíiu, dar Vladu lu-ajunge cu óstea, lu-invinge; Michnea fuge la Aurelia, pe care o afla in cosciugu, ér padurariulu dandu de Michnea lu-strapunge si cade mortu.

Mai adauge la tóte aceste, cà Aureliei din

amorulu cu Campeanu i remasese de suvenire o — fetisióra!

In scurtu in acésta asié numita novela afi: amoru intre sora si frate, rapiri de fete, copfi din flori, tradare séu necredintia, complotu contra consortiloru, divortiu si — pumnalulu. Éta totu dictionariulu obsenitáti, tóta armatur'a strengariloru!

Dar mai multu, autorulu ar pretinde sè ffa inca si premiatu pentru acést'a!

Departé amu ajunsu.

Dar mai multu me pune in mirare cutezanti'a autorului, candu lu-vedu, cà nici vorbí nu scé. La totu sirulu nesce espressiuni, de te prindu fiori candu le cetesci!

Despre Venetia dîce autorulu: „Vedi, cum curgu isvórele argintie peste campurile verdi!“ Escelinte cunoscintie topografice!

Parerea mea dara e, cà nici un'a din aceste novele nu merita premiulu. *)

Ar. Densusianu.

Orfanii.

Vedeau, cà ceva straniu se petrecea in casa:

Femei, barbati in negru, care mai toti plangea,
Maicuti'a loru iubita intinsa pe o mésa,
De facile 'ncungiurata, si-unu preotu ce citea.

De-odata copilasii in bratie se luara,
Si far' a-si dá de séma, ei suspinau amaru;
Multu timpu siediura astu-felu, ér candu se desceptara,
Zarira p'a loru maica trecêndu p'unu negru caru!

Si totu ce mai tienu minte e o gradina 'n care
Stá síru chipuri de pétra, colóne, lespedi, cruci;
Doi ómeni in camesie, sapandu o grópa mare,
Pe candu vibrá in aeru funebrulu glasu de tuci.

Candu sér'a, veni ór'a copfii sè se culce,
Voira, c'alta-data, pe maic'a sarutá;
Dar indesiertu cautara pe maic'a loru cea dulce,
Si indesiertu chiamara... ea vai! nu s'aretá...

*) Autorii acestoru novele concursuale binevoiesca a dispune de manuseriptulu loru in restimpu de o luna, cà-ci apoi se voru arde. Observámu inse, cà in considerarea stilului poporalu destulu de reesítu, suntemu aplecati a publicá novel'a „Fét'a alba“, de cumva dlu autoru va face schimbările indicate si in acésta recensiuene.

Red.

Trecuse mediulu nopții, domniá tacere-adanca,
 Ei nu putea s'adórma, se svîrcoliau in patu.
 „Frate, díse celu mare, ochii n'am inchisu inca,
 Me totu gândescu la maic'a: De ce ne-o fi lasatu?“

— „Póte, respunse miculu, pe noi e superata,
 Dar este asié buna, mane ne va iertá.“

— „Oh! nu scíu de ce-mi vine sè plangu câte-odata,
 De ce in carulu negru ea nemiscata stá?“

Asié vorbindu copíi, trecù intins'a nópte,
 Sermanii! încercara s'adórma indesiertu;
 Totu asceptau s'audia a maicei dulce siópte...
 Si unu doru nemarginitu simtieau in alu loru peptu.

Trecura díle multe, copíi 'n asceptare,
 La fia-care sgomotu, spre usia alergau;
 Vediendu cà nu mai vine, versau lacrime-amare,
 Pe câti intrá in casa de dins'a intrebau.

„S'a dusu, li dícea unulu, departe intr'o tíera,
 De unde pana asta-di nimenui nu s'a intorsu.
 „Serman'a! dícea altulu, a trebuitu sè péra,
 O Parca taia firulu ce alt'a i l'a torsu.“

Ér cei mai multi: „E 'n ceriuri, de angeri ocolita,
 Petrece fericita, far a gandí la voi.“
 „Nu! respundeau copíi, maicuti'a multu iubita
 Nu póte fi in ceriuri ferice fara noi!“ ...

Ér ei, fara de dins'a, pareau straini pe lume,
 Amici, placéri, séu jocuri, nimicu nu-i atragea;
 O tinera iubire, ca si a unoi mume,
 Sè sting'a loru mahnire putere nu avea.

Asié unu anu trecuse, ér mórtea ne 'mpacata
 Fu pontru ei umana, duiósa ca o soru:
 Cà-ci nu voi, sermanii, lungu timpu ca sè-i des-
 parta:
 La ambii in scurtu spatiu sapà momentulu loru...

Acum ei dormu in pace, de maic'a loru aprópe,
 Acum ferice 'n ceriuri toti trei s'a intrunitu.
 Precum la cimitiriu unite sunt trei grópe,
 Asié unitu-a mórtea ce dins'a-a despartítu!

G. Cretieanu.

Fiic'a banditului.

— Novela. —

(Urmare.)

E bine, elu erá calare. Si-impintenà dara
 calulu, si porni catra capriór'a, care se opri
 chiar in mijloculu drumului.

Dar abié porni elu, capriór'a lu-zari, si
 incepù sè alerge câtu putea. Venatoriu passiu-
 natu ce erá elu, nu se putù stapani d'a nu ur-
 má capriór'a. Aceea totu fugiá, ér dinsulu ca-
 laria totu in urm'a ei.

Multu timpu a duratu acésta fuga, si elu
 totu-si n'a fostu in stare sè ajunga asié de
 aprópe capriór'a, încátu sè pusce spre ea.

Dar elu nu obosi. Totu si-pinteniá calulu.
 Acel'a alergá totu mai rapede. Nobilulu ani-
 malu deveni plinu de spume, si stapanulu seu
 lu-impintená totu mai tare.

Multu timpu a duratu acésta fuga. Ma-
 teiu nici nu bagá de séma, cà sórele — care la
 plecarea lui numai câtu esise, acuma — s'a-
 propia de scapatatu.

Elu totu si-impintiná calulu...

De odata o vedere minunata i se deschise
 ochiloru. La inceputu nu sciea déca viséza,
 — séu dóra de-a dreptulu a intratu víu in
 raiu?

Dar apoi indata se convinse, cà nici nu
 viséza, nici n'a intratu inca in raiu.

Ochii lui cuprinsi de odata de negur'a
 misteriósa a unui visu farmecatoriu se lumi-
 nara indata, — si elu vediù urmatoriulu
 tablou:

La picioarele unui délu innaltu, a carui
 frunte erá acoperita cu covorulu unei paduri
 verdi si dese, se 'ntindea unu castelu mi-
 nunatu.

Pareti-i albi si in mijloculu acestora ja-
 lusfele verdi, apoi plantele verdi cari se ur-
 cara pana la stresîna, si turnulu de a stang'a
 provediutu cu balconu, aveau unu prospectu
 placutu.

In pregiurulu castelului zacea o gradina
 lucrata cu diligintia si arte, si inzestrata cu
 cele mai frumóse flori de totu felu; ér in mij-
 loculu gradinei murmurá unu sprintenu riule-
 tiu de munte, ascundiendu in sinulu seu o mul-
 tíme de pesci.

Mfi de paserele cantau in tóte partile prin
 codru, frundiele siopteau misteriosu, si riurile
 murmurau placutu.

Dar nu acestu tablou atrase in asié mare
 mesura atentiunea lui Mateiu, ci numai unu
 locu alu gradinei.

Acolo zari elu ce-va ce lu-suprinse, lu-
 farmecá, lu-cuceri, încátu se opri, si lasá ca-
 priór'a a fugi câtu i va place.

In fundulu gradinei siedea o copila, fru-
 mósa ca idealulu poeticu, frageda ca róu'a din
 flori, si tinera ca radi'a sórelui de demi-
 nétia.

Peliti'a fetei sale erá alba ca lebeda, perulu negru ca penele corbului, ochii-i mari negri sclipiciosi ca diamantul, budâtiile-i ca ciresle, sprincenele-i ca metas'a si grumadii-i ca néu'a de pe muntii Bihorului.

Ea siedea pe iérb'a verde si se jucá cu paserile sale. Acele erau tóte libere, dar nici un'a nu sborá de la ea. Dóra si paserile preferiau a traí in apropiarea ei, decátu sè sbóre departe in codrulu liberu, dar unde nu-i nime cine sè le iubésca!

Unele i steteau in bratie, altele pe mani, ér unele sborau pe umerii-i de marmore sè-i sarute.

Si ea le prindea pe rondu, le sarutá, apoi éra-si le lasá. Apoi li vorbiá, li suridea... Asié de bine si-petrecea!...

Mateiu totu se uitá la ea si simtiea o placere cerésca. Uitatu-a elu nu numai caprióra, dar intréga venatóri'a, si ar fi statu acolo pana diminéti'a cu pietate, ca crescinulu inaintea chipului din altarulu bisericei.

Elu erá frapatu si cuceritu, de totu. Asié fintia minunata n'a vediutu in tóta viéti'a lui.

Si cum se totu uitá astu-felu, fara voia si-dîse:

— Éta in sfirsîtu mi-am gasitu si io finti'a, ge care am s'o iubescu pana la mórte!

Si s'ar mai fi uitatu inca multu timpu la feciór'a farmecatória, mirandu-se de frumuse-tile ei, dar aceea din intemplantare lu-diarí, se scolà in picióre, si scóse unu: „Ah!“

Dar acestu „ah“ farmecà si mai adancu pe tinerulu venatoriu.

Elu audí glasulu ei. Si acel'a erá mai melancolicu decátu frémetulu paduriloru, mai linu decátu sióptele ventului de séra si mai dulce decátu canteculu paseriloru.

I vediù si statur'a, si aceea erá drépta nalta, ca si crinulu, mladosa ca crenguti'a verde, si usióra ca rendunic'a.

Elu se cobori de pe calu si merse in apropiarea ei:

— Fiintia cerésca, ratecita aice pe pamentu, iérta-me cà am cutezatu sè te privescu!

— Domnulu meu, — respuse ea, — nu scú cine esti? Nobilu séu iobagiu? Strainu séu pamenteanu? Venatoriu séu omu reu? Dar ori ce sè ffi, te rogu parasesce iute loculu acest'a!

— Ah! nu me condanná asié iute! Nu me alungá din paradisu, mai nainte de a fi intratu in elu! Sum nobilu, pamenteanu, si unu

venatoriu, pe care numai intemplantarea norocósa m'a adusu in acestu raiu.

— Ti-am spusu, domnule, si ti-o mai repetu inca odata: te rogu, grabesce a fugí din acestu locu!

— Dar pentru ce?

— Pentru cà déca nu me vei ascultá, vei patî reu.

— Cum?

— Vei murí.

— Apoi pentru dta voiu murí io bucurosu.

— Domnule, nu e acuma timpulu sè-mi faci la complimente. Indrépta-ti franele calului intr'acolo de unde ai vinitu, si nu mai perde nici unu minutu aice! Te rogu, te conjuru, fugi, fugi, pana ce inca nu-i tardîu!

— Dar cine esti dta, care mi-vorbesci astu-felu?

— Cine sum eu? O fintia, care am tóte in abundantia, si totu-si sum saraca; care sum libera, si totu-si multi ochi me pazescu, si nu mi este iertatu sè parasescu acésta inchisóre; care me aflu in o societate fórte numerósa, si totu-si sum atâtu de singura. Éta cine sum eu?

— Te intielegu. Dta esti soci'a unu barbatu, care petrece adese-ori departe de acestu locu, si in absinti'a sa te tiene pazita de servitorii sei. De man'a dînsului trebuie dara sè fugu eu d'aice.

— Te insieli. Eu nu sum inca maritata.

— Nu?

Pe fati'a lui Mateiu se ivi o radia a bucuríei.

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

Din departare.

Angerasiu din departare,

Ti-asíu tramite-o sarutare;

Ti-asíu tramite, dar pe cine?

Nu me potu increde 'n nime.

Pe zefiru ti-o asíu tramite,

Cà-i cu aripi aurite;

Dar elu sbóra printre flori

Diminéti'a pana 'n diori,

Si me temu c'a remané

La vr'o mandra floricea.

Ti-asiu tramite-o porumbióra,
Pe o pasere usióra ;
Dar ea sbóra prin livedi,
Printre pomi cu ramuri verdi,
Sotiulu ei o va 'ntelni,
Si me temu că s'a oprí.

Deci mai bine me retienu,
Si-mi innecu durerea 'n sinu,
Si me uitu ne contenitu,
La o stea din resaritu,
Si o rogu mereu cu focu,
Ca sè-mi caute de norocu.

Dragalasia, mica stea,
Cauta josu la mandr'a mea,
Déca vedi că ea suspina,
Fà-i viéti'a mai senina ;
Câte radie 'n fati'a ta
Le tramite peste ea !

De-i vedé-o dantiundu,
Si cu altii cochetandu,
Sè te 'ntuneci si s'apuni,
Si ninicu sè nu-mi mai spuni !

Ionu Tripa.

Despre gastronomía.

(Din opulu intitulatu „*Physiologie du goût*“ de
Brillat-Savarin.)

Destinulu natiuneloru de-
pinde de la manier'a
prin care se nutrescu.

Sciintiele nu sunt ca Minerva, sè ésa in-
armate gata din crerii lui Jöia ; ele sunt crea-
tiunile timpului si se forméza pe nesimtite la
inceputu prin colectiunea metódeloru indicate
de esperintia, mai apoi prin descoperirea prin-
cipiilor deduse din combinatiunea acestoru
metóde.

Astu-felu cei d'antâi betrani, a caroru in-
tieleptiune fu consultata in interesulu cutarui
morbosu, si aceia cari impinsi de simtiulu de
compatimire se prinsera a legá ranele — fura
totu-odata primii medici.

Pastorii din Egiptu, cari observara, că
unele stele dupa unu óre-care periodu se aflau
in aceea-si regiune pe ceriu — fura primii as-
tronomi.

Acel'a, care prima-data esprimà prin sem-
ne că: doi cu doi sunt patru, crease matema-
tic'a, acésta sciintia puternica, care a redicatu
omulu pe tronulu universului.

Gastronomi'a inca se presenta la rondulu
ei si tóte surorile ei se grabira a-i face locu.
Cà-ci ce putemu refusá aceleia, care ne sustie-
ne din momentulu nascerii pana la mormentu ?
care inmultiesce deliciile amorului si increde-
rea amicitiei ? care desarméza ur'a, usioréza
afacerile si ni ofera in scurtulu trecatu alu
vietii singur'a placere care nefiindu insocita de
fatigie ne recreéza fara a avé urmàri
rele ? !

Si intr'adeveru pana candu preparatiu-
nea bucateloru erau concrediutu eschisivu ser-
vitoriloru salarisati, pana candu secretulu erá
ascunsu in pamentu pana candu singuri buca-
tarii o gatau acésta materia, si nu s'a scrisu
decâtu recepte apotecarie: resultatulu aces-
toru lucràri n'a fostu decâtu unu productu
alu artii.

Dar in fine, pré tardtu póte, invetiatiu au
inceputu a examiná, analisá si clasificá sub-
stantiele nutritórie reducandu-lu astu-felu la
cele mai simple eleminte ale loru.

Ei au urmaritu cu atentiune diet'a si efec-
tele sale trecatórie séu permanente ce se pro-
ducu in câte-va díle, lune séu chiar si peste
tóta viéti'a.

Si pe candu aceste se petreceau in cabi-
netele invetiatiiloru, prin salóne se vorbiá cu
vóce innalta, că sciinti'a, care nutresce omulu
are valórea aceleia celu putnu care invétia a
omorí pe omu ; poetii incepeau a cantá place-
rile de la mésa, si cartile, cari tratau despre
prepararea unei mancàri bune erau cetite cu
unu interesu generalu. Intra astu-felu de im-
pregiuràri s'a nascutu gastronomi'a.

Gastronomi'a este cunoscinti'a rationala
a tóte ce se referescu la nutirea omului.

Scopulu ei este a veghiá a supra. conser-
vatiunii omului prin mijloculu celei mai bune
nutririi ; care scopu se ajunge, dandu directiu-
ne prin principii amintiti tuturoru celora cari
se ocupa de materiele ce au sè devina nutre-
mentu.

Astu-felu ea este cu dreptu cuventu care
pune in miscare agronomulu, vfieriulu, pesca-
riulu, venatoriulu si numerós'a clasa a buca-
tariloru adeca acelora ce se ocupa cu prepara-
rea nutreminteloru.

Gastronomi'a se tiene :

De istori'a naturala prin clasificatiunea substantiile nutritórie;

de fisica prin esaminarea compositiunii si calitatii lor;

de chemia prin diversele analize si decompuneri la cari le supune;

de bucataria, prin arta d'a prepará bucatele si a le face placute gustului;

de comerciu, prin scrutarea mijlócelor d'a cumperá câtu se póte de lesne materia de consumatu si d'a trage câtu mai multu folosu voindu a o vinde.

In fine de economi'a politica, prin fantanele de venitu ce presinta ea contributiunii, si prin mijlócele de importu si esportu ce stabileste intre natiuni.

Gastronomi'a dirige viéti'a intréga; cá-ci plansulu noului nascutu reclama sinulu mamei pe candu muribundulu prinde inca odata cu o placere óre care ultimele picature de medicina.

Ea are parte in tóte evenemintele societátii; cá-ci pe candu ea dirige banchetele regiloru coadunati, totu odata eu calculéza minutele de clocotire ce e de lipsa la ferberea unui ou.

Sujetulu materialu alu gastronomiei este totu ce se póte mancá; scopulu ei directu conservarea individiloru, si mijlócele de esecutare cultur'a ce produce, comerciulu ce trasportá, industri'a ce prepara, si esperinti'a ce inventa nóue mijlóce d'a o face folositorie omeimei.

Gastronomia iea in consideratiune atátu placerile, câtu si neplacerile ce causéza gustulu: ea a descoperitu gradulu escitatiunelor de care elu este placutu atinsu, dar a si pusu totu-odata limite pe cari omului care se respecta nu-i iertatu a le trece.

Ea iea in consideratiune si actiunea nutrimentelor a supra moralului, imaginatiunii, spiritului, curagiului si judecatii omului a supra perceptiunii lui candu e desceptu, candu dórme, lucra séu pauséza.

Gastronomi'a ficséza puntulu unde trebuie sè ajunga cutare nutretiu ca sè se póta mancá pentru cá nu tóte substantiile nutritórie sunt in acelea-si impregiurári bune de mancatu. — Unele trebuie folosite nainte de ce s'aru desvoltá cu totulu, altele candu sunt pe deplinu desvoltate, altele éra-si candu incepu a se decompune, si inca altele dupa ce arta li-a delaturatu calitatea stricatiósa.

Ea este, care classifica aceste substantie dupa diversele lor calitati, care indica acele ce se potu asociá, li mesura gradulu in câtu este un'a séu alt'a nutritória, distirge acele ce trebuie sè faca bas'a unui prandiu de acele cari nu sunt decâtu accesórie si de acele cari nefindu atátu de trebuintióse facu numai o distractiune placuta, devenindu astu-felu in socitóriele trebuintióse a divanirei sociale.

Ea asemenea se ocupa de beuturile cari ni sunt destinate dupa timpu, locu si clima. Ne invétia a le prepará, a le conservá, si mai vêtosu a le presentá in o astu-felu de ordine, ca placerea ce resulta din folosirea lor sè totu crésca, pana la momentulu unde placerea se finesce si abuzulu incepe.

E lucru cunoscutu, cá la ómenii cari se afla in stadiulu primitivu alu civilizatiunii tóte afacerile de óre-care importantia se tratéza la mésa; selbatecii decudu batai'a séu incheia pacea in mijloculu ospetiloru; dar fara a merge asié departe, noi vedemu cá satenii nostri si indeplinescu tóte trebile lor prin ospetarí.

Acésta observatiune nu fu trecuta cu vederea din partea acelor, cari au d'a tratá despre cele mai momentóse interese; ci au esperiatu, cá omulu satulu nu e totu acel'a-si ce a fostu omulu flamendu; cá més'a efeptuesce o legatura óre-care intre acel'a care tratéza si acela care este tratatu; cá ea face óspetii mai inclinati spre óre-cari impresiuni, si spre a se supune anumitelor influentie; de ací s'a nascutu gastronomi'a politica. Tractele au devenitu unu mijlocu de guvernare, si sórtea popóloru s'a decudu intr'unu banchetu. Acést'a nu este nici paradosu, nici noutate, ci o simpla observare a faptelor.

Sè deschidemu tóte istoriéle, de la Herodotu pan' in dílele nóstre si vomu vedé, cá nu s'a petrecutu vr'unu evenimentu mare ne facéndu exceptiune nici insa-si conspiratiunile — cari nu s'aru fi decudu, preparatu si ordonatu in festivitáti.

Acést'a este in putine liniamente dominiulu gastronomiei, unu dominiu abundantu in rezultate de tóte speciele si care nu se póte decâtu estinde prin descoperirile si lucrárilu invetiátilor cari voiescu a o cultivá; pentru cá e imposibilu ca in scurtu timpu sè nu si aiba gastronomi'a academicii si profesorii sei, prelegerile si premiele sale.

Georgiu Vuia.

S A E O N U ?

Conversare cu cetitóriile.

(Lips'a de noutati, — metropolitii candidati, — datin'a românească, — Siaguna si Hackmann, — cosmopolitismulu si choler'a, — in locu de altaru mormentu, — o stavila derimata, — nou stilu polemicu, — adunarea de la Deva, — dame frumoase, — cum m'am facutu eu Parisianu.)

Lipsa mare de noutati. Ast'a ni esplica numai caus'a, că diariile unguresci se ocupa si de noi si candidéza pentru veduvitul scaunu metropolitanu din Sibii pe parintele episcopu — Olteanu.

Ba unele mersera pan' a candidá si pe dlu deputatu dietalu Parteniu Cosma.

Aceste desbateri poi ne-au desceptatu si pe noi Romanii, si ne-amu întrebatu: Óre cine va fi urmatoriulu lui Siaguna?

Pan'acuma n'amu avutu timpu a ne ocupá de acésta cestiune, că-ci amu voitu sè remanemu consecventi in datin'a nóstra d'a fi totu-de-una nepregatiti in fati'a unui evenimentu sciutu inainte de si-gu'u. —

Inse ori cine va fi urmatoriulu metropolitulu repausatu, — acel'a va puté duce o viétia mai usiora.

Va avé unu fondu diecesanu, resiedintia, si altele multe, cari la urcarea lui Siaguna in scaunulu episcopescu n'a esistatu.

Nu asié a facutu celalaltu metropolitu romanu (!), care a muritu in primaver'a acestui anu, dupa ce a torturatu o multíme de ani pe fratii din Bucovina.

Acel'a in locu de a câstigá, a totu prepaditu. Si déca n'a pututu sè nimicésca totu fondulu bisericescu, credeti, că nu e vin'a lui!

Siaguna si Hackman!

Ce dóue contraste mari!

Par' că amu díce Romanu adeveratu — si cosmopolitu.

Fiindu că mi-scapá din gura cuventulu cosmopolitu, sè ve mai spunu, că ce este cosmopolitismulu?

Choler'a spirituala a unei natiuni.

In care natiune a intratu choler'a acést'a, aceea si-póte sapa mormentu, — că-ci mórtea ei e sigura.

Choler'a nu crutia nimica, si mistuesce iute si grozavu.

E datin'a a vorbi acuma despre cholera. Sè ne supunemu si noi acestei datine.

Vi voiu povesti o istoria jelnica.

Castoru si Elfrida se iubiau, — si erau fericiti.

Elfrida nu sciea ceea ce a dísu unu scrítoriu francesu, că „amorulu barbatiloru — e numai unu intervalu in viétia loru, ér amorulu femeiloru e — tóta viétia loru.“

Castoru la rondulu seu inca nu sciea, ce a

dísu Shakespeare, că „femeile sunt schimbacióse ca valorile.“

Ei si-credeau declaratiunile de amoru, si accep-tau cu nerabdare diu'a cununiei loru.

In urma sosl' ajunulu dílei dorite...

Dar ah! grozavu! Choler'a stinse mai in aceea-si óra viétia amendurora.

In diu'a defipta pentru cununia, amantii, in locu de a merge inaintea altariului, fure condusi la morminti...

Acolo asiediatu langa olalta, dormu acuma somnulu eternu.

*

Multu mai bine a patítu inse unu altu amicu alu meu.

Acel'a iubiá o copila, — si erá iubitú si de dins'a.

Dar unchiulu fetei, că-ci parinti ea nu mai avea, nici decátu nu voia sè-i deie, — féta de muiere.

Caus'a acesteia erá sarac'a amicului meu. (Firesce că trebuia sè fia saracu bietulu, indata-ce erá amicul meu!)

Dar in septeman'a trecuta choler'a maturá pe betranulu, si astu-felu acuma tinerii nu mai au nici o stavila in realisarea fericirii loru.

*

In literatura nu-i nici o noutate.

Nu mai o mica si eleganta polemica intre dóue reviste literarie.

„Convorbirile“ spunu celoru de la „Revist'a Contimporana“ că sunt maimutie, — ér „Revist'a Contimporana“ raspunde celoru de la „Convorbiri“:

— Ba, voi sunteti maimutie!

Laud'a pentru acestu limbagiu plinu de gustu esteticu, compete dlui T. L. Majorescu.

Sè blagosclovimu pe duhulu sfantu, că nu s'a intemplatu vr'o primejdia mai mare!

Bogdaprosti!

*

O noutate mai placuta inse e: pregatirea in mai multe parti pentru adunarea de la Dev'a a Asociatiunii transilvane.

Acest'a e unu semnu imbucuratoriu, că si publiculu romanescu incepe a se interesá de intreprinderile natiunale.

De asta-data acésta adunare va avé unu interesu duplu. Acuma se va alege comitetulu pe viitorii trei ani, — si totu-odata se va deschide espositiunea obiectelor donate de damele romane in folosu bisericiei romane din Dev'a.

Apoi, precum sum informatu, se voru tiené si disertatiuni frumoase si instructive.

Dar balu? — intrebati dvóstre.

Unde voru fi atâte dame frumoase, acolo cine n'ar dantiá bucurosu?! Va fi dara si balu.

Ve puteti angagiá, onorabile cetitórie.

*

Inca ceva!

Am inaintatu si eu.

Eram unu simplu „Figaro“, care radu fara plata, dar in o diminétiá me pomenfi, cà sum diuariulu „Figaro“ de la Paris.

Éta cum s'a intemplalu acést'a.

Unu diuariu de la Bucuresci a reprodu su ceea ce am scrisu in nr. 23 despre tiarulu Russiei, si vendiendu subsemnatur'a mea, a inceputu reproducerea astu-felu :

„Cetimu in diuariulu „Figaro“ de la Paris...“

Si-apoi totu-si eu pan'acuma eram de parereá, cà nici n'am fostu la Paris.

Eu diuariu de la Paris ?

Cum n'am sciutu ast'a ?!

Figaro.

A f o r i s m e.

Barbatulu, care in amoru intardiá numai o óra, e séu netrebnicu séu fara esperintiá.

Fia-care dí si anu a vietii nóstre are bucuri'a sa. Precum primavér'a produce flori, asié tómn'a fructe, — asié fia-care anutimpu alu vietii are partea sa buna si rea.

Amorulu alu doile nu sémena celui d'antáiu, dar e chiar asié de intimu; nu e atátu de fragedu, dar mai incrediatoriu; are mai pucina pasiune, dar mai multu respectu.

Passiunea trece curundu, cà-ci se mistuesce prin sine in sa-si; respectulu traiesce, si prin vointi'a sa se mai intaresce.

Suferintiile si desamagirea orbescu pe omu pentru viitoriu, si elu nu vede altu ce-va decátu trecutulu.

In fia-care anima femeieasca este óresi-care compatimire pentru amoru, dar acésta compatimire firesce e mai viua la tenere, decátu la betrane, — cari numai ca prin visu si-mai aducu a minte de pasiune.

In cursulu ordinariu alu vietii nóstre unulu dintre cele mai neplacute mominte e acel'a, in care trecerea cu fiinti'a cea mai placuta ni se conturba prin cine-va, de care nu ne interesámu de felu.

Mod'a de la Paris.

Toaletele de vér'a au si ele frumseti'a lor, — si acést'a e usioretatea, si tinereti'a coloriloru ce se intrebuintiéza la alegerea stofeloru din cari le croimu.

Colorile deschise acuma sunt fórté placute, dar se pórtá si coloru inchise.

Stof'a „ecru“ se bucura si acuma de poporalitate, cà-ci e eleganta si fórté acomodabila. Hain'a „ecru“ decorata cu dantele de „quipure“ se pórtá desu.

Metas'a cruda asemene se vede adese-ori, cà-ci

forméza unu imbracamentu pe càtu de usioru, pe at átu de frumosu, si se intrebuintiéza séu de haina intréga, séu de tunica, séu de scurteice fara maneece. O tunica de metasa cruda de „crepelisse“ alba, si de „gaziru“ negru, cu vr'o dóue suene cu colóre, si intrebuintiate pe rondu, ni variéza multu toalet'a; déca la aceste vomu mai adauge o haina de pandia, de „pique“ albu séu de „satin“, ne vomu poté infatísiá in ori ce locu elegantu.

Metas'a cruda de colóreá vénétu-inchisa, cu stele albe, asísdere e un'a dintre cele mai placute stófe.

Acuma se pórtá multu gulerele à la Stuart. cu incretítture. Aceste siedu bine mai alesu dameloru tenere.

Pelériele de paie se pórtá in multe forme. Cele mai placute sunt pelériele „Rembrandt“, cu paretu turtitu in susu. Decoratiunile pelérieloru constau din flori, — si inca din flori multe, dar mai alesu din rose.

Dar ce rose!

In natura insedar amu cautá de aceste, cà-ci numai fantasi'a modisteloru le inventéza. Sunt nu numai albe, rosie, galbene, — dar si verdi si vénéte.

Nr. 166/1873.

Incunoscintiare!

Comitetulu Associatiunei Transilvane, in urm'a relatiunei primite de la presidiulu comisiunei sanitarie din Dev'a, 14. iuliu a. c. Nr. 1., relativu la morbulu de cholera, ce graséza in mare gradu, atátu in acelu opidu, càtu si in giuru, in siedinti'a sa extraordinaria de asta-di, din consideratiunile sanetáti si a bine-lui publicu, a afflatu de lipsa a decide, ca tienerea adunarei generale a Associatiunei Trne, conchiamata la Dev'a pe 11. augustu, cal. n. a. c., sè se amane deocamdata pe timpu nedeterminatu.

Ceea ce prin acést'a se aduce la cunnoscinti'a publica, cu aceea observare, cà indata ce comitetulu va primí informatiuni despre molcomirea respective incetarea acelu morbu, nu va lipsí a anunciá de timpuríu t e r m i n u l u, ce se va defige pentru tienerea amintitei adunari generali, totu in opidulu Dev'a.

Din siedinti'a extraordinaria a comitetului Associatiunei Trne, tienuta la Sabíiu, in 18. iuliu 1873.

P. Dunca m. p.

J. V. Russu m. p.

Secret. II.

CE E NOU?

** (*Nenorocire mare*) s'a intemplat la 15 l. c. pe Dunare între Neoplanta si Petruvaradinu, in urmarea careia optu insi devenira victimele valurilor. Mai multi oficeri din cetate, si cu dinsi dimpreuna câte-va familie de frunte, facura o excursiune in parculu de la Camenitia alu contelui Guido de Karácsonyi. Ei se rentórsera sér'a la 9 óre si se suira in dóue lunturi, si plecara la Petruvaradinu. Prim'a luntre inse suferì nenorocirea d'a fi isbita prin valuri de punte, si astu-felu aceea se restorná. Mai multi luntrasi sarira indata in apa, sè scape pe cine voru poté. Dorere inse, cà ei nu potura mantuí decátu numai o parte, optu insi si-aflara mormentulu in valuri. Intre acestia se afla dóue fete ale vice-colonelului Boniparti, dintre cari un'a erá mirésa fericita; capitanulu Wanner si soci'a sa; soci'a capitanului Kobay; unu locoteninte si doi gregari.

** (*Siahulu Persiei*) a sositu la 20 l. c. in Genf, unde a petrecutu dóue díle si apoi a plecatu la Turinu. La 6 augustu va vini la Viena; siahulu va fi incvartiratu in resiedinti'a imperatésca, éra marele vizir si princii in palatulu ministeriului de finantie, cea mai mare parte a suitei sale inse prin oteluri.

** (*Cutremuru de pamentu*) domnesce in Italia, incependu din 29 juniu, causandu mari spaime si pagube. In orasiulu Valence si biseric'a sa ruinatu, si inca chiar in momentulu, candu credinciosii se aflau in numeru mare intr'ins'a. Vr'o suta de insi au moritu sub ziduri.

** (*La Gödöllö se facu mari pregatiri*) pentru venatóriele de tótna, la cari si principele de coróna englesu va participá. Parculu s'a maritu, cumperandu-se gradinele private dia pregiuru, si se va strafomá dupa modelulu celuiia din Schönbrunn.

** (*Avisu si invitare.*) Avemu onóre a incunoscintia pe onorabilulu publicu din locu si din giuru, cumca, dupa multe incercári de a infintia aicea in Timisióra, in centrulu si capital'a Banatului, unu „cercu romanu de lectura“, dupa cum de multu s'a proiectatu, in fine in 26 juniu a. c. prin multe ostenele ni succese a inlaturá tóte dificultátile, a statorí státutele si a le tramite naltului locu spre intarire. — Deci acum invitámu cu tóta onórea pe toti cei ce dorescu reunirea spiriteloru si naintarea culturai natu-nale, a grabí d'a se inscrie câtu mai curundu de membrii acestui Cercu de lectura Timisióra, 1 juliu 1874. Comitetulu provisoriu: I. E. Tieranu m. p. pres. S. Luminosu m. p. secr.

Biserica si scóla.

‡ (*Profesorii de la universitateca din Clusiu*) si-facu de capu. Ómeni seriosi de multu nu s'au facutu asié de risu, ca acesti „invetiati.“ Ei adeca au recursu la ministeriu, ca sè li se acórde titlulu de „magnificu“ adeca „mari'a sa.“ Saraca universitate!

‡ (*La preparandi'a de statu din Aradu,*) care acuma se infintieza, dnii Demetriu Bonciu si Alexandru Pap sunt numiti membrii consiliului directiunii.

‡ (*Studentii din Neapolea*) s'au rescolatu in contra profesoriloru, de óra-ce tratarea acestora fu pré dura. Polití'a inse a intrevenitu si a restabilitu ordinea.

‡ (*Nou medicu romanu.*) Dlu Iosifu Rednicu, ascultatoriu de medicina in Pesta, la 12 juliu fu promovatu de doctoru in medicina.

‡ (*Nou dr.*) Dlu Oncu, unu june cu talentu din comitatulu Zarandului, a facutu dílele trecute doctoratulu sciintiele politice si administrative la Brussela.

‡ (*Victemele unui trasnetu.*) Biseric'a din Harmandorf, aprópe de Korneuburg, din Austria, a fostu dílele aceste teatrulu unu evenimentu care ar fi potutu avé consecintiele cele mai teribile. Pe timpulu ceremoniei religióse, cu ocasiunea unei mari serbatori, in momentulu pe candu toti credintiosii implusera biseric'a, o furtuna grozava isbucni afara. Music'a si cantecele impedecau de o cam data de a se remarcá perturbárele atmosferice. Cu tóte aceste, intunereculu nu intardiá de a acoperí incintea bisericeii, care nu erá luminata de câtu de câte-va luminári. Putínu dupa aceea, lumin'a unui fulgeru implú tóta bolt'a si unu violentu trasnetu insoci acésta lumina care ia veduitu. Trasnetulu cadiuse pe biserica. Este imposibilu a descrie impresiunea de gróza ce s'a produsu a supra bietiloru credintiosi. Siese-spre-diece persóne au fostu ajunse de fluidulu electricu si cari zaceau fara simtíre. Presiunea atmosferica erá asié de tare, in câtu unu asistentu a fostu miscatu din locu cu câti-va pasi si isbitu cu violentia de zidu; preotulu care oficiá parasi altarulu, in gróz'a cea mare pe care tóta lumea o impartesiá. Strigatele copíloru si femeiloru contribuiau a mari desordinea estrema; vrietele ranítoru, strigatele rudeloru cari se interesau de sórtea victimeloru, intr'unu cuventu totu ce potea face mai ingrozitória situatiunea, n'a lipsitu. Acest'a erá spectacolulu ce presintá incintea templului, a caruia suvenire va remané nestérta in memori'a ómeniloru, cari au fostu facia.

Literatura.

* (*Dlu Ionu Papiu*) din Gherla róga pe toti aceia, cari au primitu pan'acuma opulu seu „Cuventári bisericesci“ sè binevoiésca a-i platí pretiulu. — Tristu lucru, cà autorii romani sunt siliti a-si scóte cu atât'a necasu banii de la publiculu cetitoriu. Avemu si noi multi de acestia. Déca li sistámu fói'a, se supera pe noi; ér déca li-o tramitemu, si ceremu banii, respundu, cà ei nu s'au prenumaratu.

* (*Trei scrieri nóue*) aparura de curendu la Bucuresci: „Istori'a Contimporana“ de la 1815 pana 'n dílele nóstre, de P. Cernatescu; „Modeste incercári poetice“, originale si traductiuni, de N. Rucareanu, — si „Codicele duelului“, dupa Chatauvillard, cu observatiuni a supra reguleloru manuárii pe terenu, de Constántinu, profesoru de arme.

* (*Avisu.*) A esítu de sub tipariu brosiur'a I din „Manualulu poporalu de agricultur'a practica“, inzes-tratu cu mai multe ilustratiuni despre cele mai insem-nate unelte agricole si dedicatu Asociatiunii trne pen-tru literatur'a si cultur'a poporului romanu, de George Vintila, inspectore silvanale districtuale. Cuprinde: Nutritiunea si compositiunea plantelóru; pamentulu, clasificarea, lucrarea si imbunetatírea lui si o parti-cica din capitululu despre gunoiu. Abonamentulu se face la autorele in Fagarasiu. Pretiulu unei brosiure este de 40 cr., cu trimitere pe posta 46 cr. De la 10 esempl. se dá unulu gratis. Brosiur'a II. inca se va espedá câtu de curendu dloru abonanti, 4 cóle sunt

deja tiparite ga'a. — Recumendăm acestu opu deosebitei atentiuni a publicului cetitoriu.

* („*Revist'a Contimporana*“) din prim'a juniu a. c. cuprinde următoriele materie: „Dridri“, romanu originalu (continuare) de V. Alesandri; „Mironu Costiniu“, comentarii literarie (continuare) de V. A. Urechia; „Marele vistieriu Candescu“, novelă istorica (continuare) de Pantazi Ghica; „Antâi'a trebuintia“, de Augustu Laurianu; „Despre concubinatu in drep-tulu romanu“, de G. Danielopolu; „Convorbirile literarie si Revist'a contimpurana“, de P. Gradiscenu; „Orfanii“ (O reproducem in nr. presinte. Red.) si „Gentil'a Dona“, poesia de G. Cretianu; „Pe unu lé-ganu“ si „Cersitoriu“, poesia de M. Zamfirescu; „La Cantemiru“, poesia de Ciru Economu.

* („*Convorbirile literarie*“) cuprindu in nrulu 3, din juniu a. c. următoriele materie: „Domniti'a Ruc-sanda“, novela istorica de N. Gane; „Istori'a critica a Romaniloru de B. P. Hasdeu“, critica (continuare) de G. Panu; „Mihaiu Veranu“, romanu (continuare) de I. Negrutiu; „Mórtea cersitoriuului“, poesia de S. Bodnarescu; „Nóptea din octomvru“, poesia de Alfred de Musset, traducere de Vercoliciu; „Prelectiuni poporale“, ténute de societatea „Junimea“; „Notitie literarie si sciintifice“, si „Bibliografia.“

* (*A esitu de sub presa*) si se afla de vendiare la libraria Szöllösy et Graeve la Bucuresci, „Manualu de regulele urbanitãtii si ale politetiei“ prelucratu dupa mai multi autori de dr'a Helmina Lukaseviciu, direc-tóre de institutu, scriere necesaria pentru ori-ce persóna de societate, unde regulele buneii civiintie si ale civilitãtii sunt o dovéda despre bun'a crescere si in-structiunea fia-caruia.

T e a t r u.

☞ (*Cei ce au bani multi*.) usioru potu sè-si edi-fice unu teatru. Ungurii vreu sè-si zidésca in Pesta unu teatru de opera. Acest'a, dupa calculatiunea ar-chitectului Ybl, va constá 1.600,000 fl. Fondulu cu-prinde 140 de stangeni cvadrati. Déca acestu planu nu s'ar primí, ministeriuu va deschide concursu, si va premia planulu celu mai bunu cu 10,000 fl.

☞ (*Renumit'a tragediena englesa*) miss Neilson s'a rentorsu la Londra din caletori'a ei artistica de prin statele unite, ale Americiei, jocandu cu mare suc-cesu pe tóte scenele mai de frunte de pe acolo. In res-timpu de 6 lune ea a jocat de 130 de ori rolulu Juliei in „Romeo si Julia“ de Shakespeare.

Espositiunea universala de Viena.

△ (*Espositiunea e gata*.) dar lumea prósta totu nu vré sè vina sè admire artea austriaca, numerulu visitatoriloru e inca totu micu, deficitulu din dí in dí devine mai mare, si marele fiasco e totu mai visibilu. Spre a atrage lumea straina, la ministeriuu de co-merciu s'au ténutu consultãri, spre a scaritiã, pre-tiulu drumuriloru de feru pentru toti acei ómeni din strãinatate, cari voru vini la espositiune. In urma in-ca li se voru dá si premie, numai sè vina! Nu asié a fostu acést'a la Paris.

△ (*Partea 'n adeveru interesanta si instructiva a espositiunii romane*) e negresitu aceea 'n care sunt es-puse productele pamentului, si mai cu séma Fauna si muntii romani. Ó stanca artificiale, construita si de-corata cu multa arte si gustu, e acoperita cu diferite

paseri si animale ce represinta Fauna romana. In mij-loculu acestui munte 'n miniatura s'a facutu o spelun-ca, care represinta unu basinu cu totu felulu de beu-ture ce se gasescu in Romania: totulu ofere unu spec-taculu pitorescu si fórte bine isbutitu. In facia Fau-hei, care se afla la drépt'a, langa intrarea principala, s'a radicatu o alta grota de sare minerale, care pre-sinta ochiloru visitatórelui totu felulu de minerale si alaturi s'au asediatu probe de grâu, de fructe si de lemne, trei productiuni ce constituiescu bogat'i a prin-cipala a tierii.

Industria si comerci.

|| (*Comitetulu creditului fonciariu romanu*) este constituitu, incependu chiar in 3 julu primele lucrãri de organizare. Dlu Georgiu Ghermanu a fostu alesu presiedinte si dlu Ionu Brateanu vice-presiedinte. Co-mitetulu astu-felu constituitu, a delegatu pe dlu Ionu Ghica directoru provisoriu si a numitu pe dlu Dem. Sturza sub-directore. Cei doi membri, cari mari tre-buiau in consiliulu de administratiune alu creditului fonciariu romanu, s'au alesu in persónele domniloru Lazaru Calenderu si Xanto.

|| (*Tergurile de tiéra*) s'au opritu in tóte comi-tatele prin cari domnesce choler'a.

Tribunale.

☞ (*Unu complotu in temnitia*.) In temniti'a din Illova de curendu 17 criminalisti se inchisera in aceea-si odaia. Ei intrebuintiara acést'a ocaziune, spre a eroi unu planu de scapare. Tóte s'au satoritu bine, inse o parte din ei n'au voitu sè primésca propunerea. Asié dara s'a facutu votare, si majoritatea a primitu planulu. Inse minoritatea nu voiá de felu a se supune, si s'a escatu de nou o desbateru infocata, care — fi-resce s'a incheiatu cu bataia. Sgomotulu celu mare trase atentiunea grigitoriloru si complotistii fure trans-portati in odã deosebite. Doi raniti apoi marturisira totu planulu de scapare.

☞ (*O femeia venduta*.) Morariulu Ioanu Izeze-panszki din Polonia rusésca si-a vendutu soci'a cris-mariulu Borkovski. Parintele nevetei inse a recursu la tribunalulu din Varsiovia, si acest'a a condamnatu pe barbatulu la inchisóre de unu anu si patru lune, éra pe crismariulu cumperatoriu la patru lune.

Suvenirea mortiloru.

† (*Paulu Mladinu*.) studinte de VIII cl. gimn. din Aradu a repausatu la 15 l. c., lasandu in doliu pe parintele seu Moise Mladinu, carele abié de câte-va septemane mai perdù si pe fiulu seu Traianu stud. VII cl.

† (*Elena Baracu n. Marcu*.) soci'a protopresbi-terului Iosifu Baracu din Brasiovu a repausatu la 3/15 julu in etate de 55 ani.

Choler'a.

= (*Choler'a s'a latitu atãtu de tare*.) incãtu a implutu de gróza pe locuitorii din tóte partile Ungar-iei si Transilvaniei. Ministerulu de interne a tramisu pan'acuma 50 de medici prin locurile mai tare pericli-tate de epidemia, si pe unde inca nu se afla medici de felu. Totu-odata a mai facutu unu apelu catra medici,

chirurgi si rigorosanti, sè primésca insarcinarea d'a fi tramisi prin comitatele pe unde grasséza cholera. Drii de medicinii voru avé diurna de 6 fl., éra chirurgii si rigorosantii 4 fl., platindu-li-se si spesele de caletoria.

= (Comitatele in cari epidem'ia au luat dimensiuni mai mari) sunt urmatóriele: Abaui, Siarosiu, Beregu, Ugocia, Ungu, Zemplinu, Borsiodu, Gómör, Nogradu, Hevesiu, Maramuresiu, Satumare, Bihare, Sabolciu, Aradu, Ciongradu, Pesta, Clusiu, Doboca si Solnoculu din laintru.

= (In comitatulu Bihariei) pan'acuma in 92 de sate s'a ivitu choler'a, si domnesce mai alesu in partea locuita de Romani. In o singura comuna, Nogioridu, langa Oradea-mare s'au bolnavitu la vr'o 250, dintre cari au moritu vr'o 80. In partea de catra Debretinu a comitatului choler'a s'a transportatu prin seceratorii romani veniti din Transilvania. Holdéle, pe unde acesti nefericiti lucrau, devenira acoperite de cadavre, si aveau aspectulu unui campu de batalie dupa decursulu luptei. Fostu-au familie, din cari nici un membru n'a remasu viu. In totu comitatulu inse choler'a mai complitu grasséza in Oradea-mare, — fostu-au dile, in cari aice s'au ingropatu câte 30—40. Scolele s'au si inchisu inca cu finea lui juniu. Concur-sulu pentru primirea in teolog'ia gr. c. si in semina-riulu gr. c. asemene nu se va face in persóna, ci nu-mai in scrisu.

= (Din Mezö-Tur.) orasielu in comitatulu Hevesiu, se scrie, oà acolo din 5 juniu pana 'n 15 juliu au moritu 230 de insi in cholera. In dilele din urma se ingropau câte 30.

= (In Budapesta) asemene se latiesce totu mai tare choler'a. In septemanele trecute moriau numai câte 30, dar in septeman'a din urma deja au moritu 80.

= (In Viena) inca a eruptu choler'a. Diuarele oficiale au totu tacutu despre acést'a, mai apoi au negatu-o, ca lumea sè nu se sparie d'a vini la espositiunea universală. Inse ori câtu au tainuitu-o, in urma totu-si a esitu adevéru. Pan'acuma inse numai câte 25 de insi moru pe dî.

= (In Oradea-mare) pana 'n dilele trecute s'au ivitu 800 de casuri de choler'a. Fostu-au dile, in cari au moritu mai 60 de insi, — dar acuma seade, si in mercuri'a trecuta numai 20 au moritu.

= (In Clusiu) se afla vr'o 120 de bolnavi de cholera. Pe dî nu moru mai multi decâtu 20.

= (La Miscoltiu) pana 'n 12 juliu s'au bolnavitu 339, dintre cari au moritu 155.

Caîndariu istoricu.

— *Juliu.* —

15. 1291 Rudolf de Habsburg móre in Gernersheim. 1866 Prussienii invingu pe Benedek la Tobitschau. 1870 Demonstratiuni mari pe bulevardele Parisului, si strigate: la Berlin! — **16.** 1809 Englesii ocupa Iflandia. 1837 Poetulu francesu Béranger móre. — **17.** 712 Arabii sub conducerea lui Tarik invingu pe Westgoti la Xeres de la Frontera. 1831 Poporulu din Pesta se rescóla din caus'a colerei, milit'ia ese cu

dóus tunuri, 7 morti. 1866 Cialdini organiséza o adunare natiunala in Venetia. — **18.** 390 (In Chr.) Brennus, regele Galliloru ocupa si prepadesce Roma. 1374 (D. Ch.) Franciscu Petrarca móre. 1790 Mórtea economului natiunala englesu Adamu Smith. — **19.** 64 Nero aprinde Roma. 1808 Nascerea compositorului Bellini: 1824 Iturbide, ex-imperatulu de Mexico impuscatu in urmarea sentintiei tribunalului martialu. 1870 Regele Vilelmu de Prussia deschide parlamentulu germanu nordicu, Bismark amintia declaratiunea de resbelu a Francei. — **20.** 1812 Russia incheia la Welky-Luky cu cortesulu spaniolu alian-tia. 1849 Görgey negociéza la Rimaszombatu cu Russi. 1853 Rusii ocupa Bucuresci. 1866 Admiralulu Thegethoff bate flot'a italiana la insul'a Lissa, dupa ce eroulu romanu bar. Davidu Ursu, comandantele forteretiei, a slabitu-o in decursu de trei dile. — **21.** Ioanu Huniadi si Capistranu batu pe turci la Belgradu. 1540 Regele Zapolia móre. 1714 Pacea de la Passarovicu intre Turcia si Austria. 1798 Bonaparte invinge pe mameluci la Piramide.

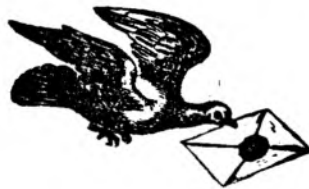
Deslegarea ghiciturei de semne din nr. 21:

Fruñdia verde maracine,
Decátu sè remanu de tine,
Du-me bade si pe mine!
— Siedi a casa dorulu meu,
Cà-ci pe unde me duc eu
Sè ferésca Dumnedieu!
Nu-i verdétia,
Nici viétia,
Nici e pane, nici e grâu,
Numai sange pana 'n brâu!

Vasiliu Budescu.

Deslegare buna primiramu de la d-ele Silvia Moldovanu si Elena Trandafiriu.

Post'a Redactiunii.

Lipou. Ba te insieli. Bani de prenumeratiune de acolo nu ni s'au tramisu.

Tiberiu. In „salon“ nu gasimu nici o idea. Nu mai ceremu de aceste.

Nu fi trista. Nu va fi, de óra ce nu va cetí versulu dtale in fói'a nóstra.

Morbosulu. Numai o strofa amu cetitu, dar mai ca ne-amu bolnavitu si noi.

Suplementu: „*Sclavulu Amóru*“, ro-manu de Iosifu Vulcanu, tom. II. col'a VI.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1873. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Esemplare complete mai avem din inceputulu anului trecut. 20